

5. SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁS: TUDOMÁNYELEMZÉS ÉS TUDOMÁNPOLITIKAI TEVÉKENYSÉG

A tárgyévben végzett tevékenység legfontosabb eredményei

Kutatásértékelési és tudományelemzési tevékenység, illetve szolgáltatások az MTA vezetői fórumai és beszámolói számára

- Az MTA-kutatóhálózat 2017–19-es tudományos tevékenységének elemzése és értékelése (szakmai jelentések formájában)
 - ◊ Az MTA tárgyévi közgyűlése (MTA közgyűlési beszámolója),
 - ◊ Az MTA tárgyévi kormánybeszámolója (MTA kormánytájékoztató).

A vonatkozó jelentéseket az MTA testületei jóváhagyták, majd az MTA tárgyévi közgyűlésén a Köztestület megismerte és elfogadta.

- Rendszeres együttműködés a hazai felsőoktatás és tudományirányítás szereplőivel (kiemelten az NKFIH intézményével, lásd a tételes listát).

Nemzetközi együttműködések és pályázatok, projektek

A Tudáspolitikai és Tudományelemzési Osztály (TTO) tárgyévben felkéréses együttműködést folytatott a Brit Nagykövetséggel két együttműködési területen: (1) a magyar–brit tudományos kollaboráció vizsgálata és elemzési lehetőségei (2) a hazai tudománymetria mint nemzetközileg sikeres kutatási terület megjelenítése a Brexit utáni magyar–brit tudományos kapcsolatok kiemelt területei között. A nagykövetség közvetítésével az osztály támogatást nyert a Brit Külügyminisztérium által meghirdetett beszállítói pályázaton, és annak hivatalos beszállítójává vált. A támogatott kétoldalú, nemzetközi projekt (S2-COVIDMAP) az MTA KIK és egy brit partnerintézmény, a londoni Kingston Egyetem együttműködésében valósul meg 2020–2021 folyamán.

Ipar-akadémia kapcsolatok, szerződéses kutatások és szolgáltatások

Tárgyévben, a COVID19-járvánnyal összefüggésben az osztály ipar-akadémia együttműködés keretében új tudományos információszolgáltatást hozott létre, illetve üzemeltet. A COVID tudástérkép és tudásbázis platform elnevezésű kutatástámogató rendszer (research intelligence) az MTA KIK TTO és a Pro-Sharp Hungary Kft. közreműködésével készült. Az osztály a tudomány- és bibliometriai kutatási tevékenységet, az

ipari partner az informatikai háttérrel és infrastruktúrát szolgáltatja. A szolgáltatás felkeltette a finanszírozó hatóságok (NKFIH) érdeklődését, erre épülő további szolgáltatások megrendelését előlegezték meg.

A szerződéses tevékenységek körébe került tárgyévben a korábbi MTA tagintézmények részére végzett rendszeres, illetve alkalmi kutatásértékelési és elemzési szolgáltatásokból, szakértői tevékenységből álló feladatkör az ELKH mint utódintézmény szervezeti elkülönüléséből adódóan. A szolgáltatás szabályozott átalakításáról az év folyamán az ELKH képviselőjével számos egyeztetés zajlott, ennek részeként a TTO tájékoztató jellegű szakértői anyagokat, próbaelemzéseket készített az ELKH Titkársága részére. Az egyeztetési folyamat eredményeképpen a 2021-es évtől az egyes ELKH-kutatóhelyek az MTA KIK-kel kötött szerződések keretében, költségtérítés ellenében igényelnek a korábbiakhoz hasonló szolgáltatásokat az osztálytól.

Hazai finanszírozott projektek

Tárgyévben az alábbi projekt- és pályázati tevékenység, illetve finanszírozott projektek keretében zajló szakmai együttműködések valósultak meg

- OTKA-pályázat, illetve projekt
 - ◊ 2015-ben elnyert konzorciális OTKA-projekt (Karriermodellek és karrierépítés a kutatás-fejlesztésben, futamidő: 2016–2020, partnerek: ELTE, MTA TK) tárgyévi teljesítései.
- MTA Életpálya Monitor
 - ◊ A programhoz nyújtott MTA-támogatás 2015-ben beépült a KIK költségvetésébe (folyamatos feladat).

EISZ-TTO közös munkafolyamatok

Tárgyévben az EISZ Igazgatóság átszervezéséből adódóan az EISZ-hez kapcsolódó feladatkör jelentős részét a TTO munkatársai vették át. Az EISZ-tevékenységnek azon része, amely korábban is a TTO-val való együttműködésben zajlott, a TTO-feladatokkal összekapcsoltan folytatódott, különösen:

- ◊ Szakmai háttéranyagok, vizsgálatok, felmérések biztosítása az EISZ munkafolyamatokhoz. A TTO rendszeres kutatási programot indított a (1) hazai Open Access helyzetét és lehetőségeit vizsgáló (2) a tudományos információ hazai piacát jellemző folyamatok optimalizálási lehetőségeit illetően. Ennek kezdeti lépéseként a hazai Gold és Green OA jellemzőiről készült rövid szakmai áttekintés.
- ◊ Az NKFIH-támogatásával zajló Compass+ projekt szakmai munkafolyamatai.
- ◊ A konzorciumi önrészek szerkezetének kialakítása, számítások elkészítése: kiadói árajánlatok és intézményi önrékszámítások rendszerének egységesítése.

Felsőoktatási specializáció

A TTO a Szegedi Tudományegyetemmel együttműködésben 2019 folyamán a könyvtárinformatikai mesterszak keretében tudományometriai specializációt hozott létre. Tárgyévben a specializációt megalapozó előkészítő tárgy oktatása zajlott a vonatkozó BA-képzés részeként (Soós Sándor: *Tudománymetria*).

Oktatás, szakmai tájékoztatás, szaktanácsadás, szakértői tevékenység

A TTO alapfeladatainak megfelelően tárgyévben számos fórumon végzett szakértői tevékenységet. Kiemelendő a Magyar Tudomány folyóirat számára Makara Gábor, Kamarás Katalin és Soós Sándor szerzőségével készült szakmai értékelés a „tudomanymetria.com” webszolgáltatásról, illetve pályázati döntéshozatalban való felhasználhatóságáról. Az MTA elnöke köszönetét nyilvánította a szerzők akadémiai szerepvállalását és az elvégzett szakmai munkát illetően. (A vonatkozó közlemény megjelenése 2021 márciusában várható.)

A TTO kapcsolódó feladatkörének megfelelően tárgyévben is szakértői feladatokat látott el az MTMT üzemeltetéséhez és szolgáltatásainak fejlesztéséhez kapcsolódó bibliometriai, kutatásértékelési feladatok ellátásában.

Kutatás, kutatási disszemináció, kutatási együttműködés

- Rangos publikációk vezető folyóiratokban (lásd a mellékelt tételes listát)
- Plenáris előadások hazai konferenciákon, meghívásos előadások nemzetközi szakmai fórumokon (lásd a mellékelt tételes listát)
- A hazai akadémiai szféra számára elemzések
- Nemzetközi tudományos konferenciák: (lásd a mellékelt, tételes listát).

Beszámoló az MTA Életpálya Monitor projekt keretében 2020-ban elvégzett munkáról

Az MTA Életpálya Monitor projekt keretében 2020-ban sor került a Lendület program csoportvezetőinek és csoporttagjainak kérdőíves vizsgálatára. A felmérés fókuszában a Lendület program életpályára gyakorolt hatása, illetve a programmal kapcsolatos motivációk és attitűdök álltak.

Az MTA Életpálya Monitor projekt keretében 2020-ban elvégzett tevékenységek:

- Adatfelvétel (2019. december–2020. január)
- Adattisztítás és adatbázis-építés (2020. január–február)

- Adatelemzés (2020. február–március)
- Alapstatisztikai kimutatások elkészítése, további elemzése (2020. március–június)

Az MTA Életpálya Monitor projekt 2020-as dokumentumai:

- A Lendület-csoportvezetők és csoporttagok körében végzett kérdőíves felmérés eredményei (elemzés)
- A Lendület-csoportvezetők és csoporttagok körében végzett kérdőíves felmérés eredményei – 1. sz. kiegészítés (a nyitott kérdések elemzése)

A kutatási anyagokat továbbítottuk az MTA Kutatási Pályázatok Osztályára (Sárpátki Árvácska osztályvezető részére).

Az anyag felhasználása: az Kutatási Pályázatok Osztálya az MTA 193. Közgyűléséhez kapcsolódóan tervezte megünnepelni a Lendület program 10 éves fennállását – a kutatás eredményei ott kerültek volna bemutatásra. (Mivel a Közgyűlés a hagyományos formában nem került megrendezésre, ezért a Lendület program fennállásának megünneplése egy későbbi időpontra halasztódott.)

Az MTA Életpálya Monitor korábbi anyagainak felhasználása a 2020-as évben:

Az MTA 193. Közgyűlésén az Elnöki beszámolóban Lovász László, az MTA elnöke kiemelte az MTA Életpálya Monitor program jelentőségét:

„Az MTA KIK Tudománpolitikai és Tudományelemzési Osztálya hatalmas és igen hasznos munkát fektetett az MTA Életpálya Monitor programjába, melynek segítségével az érdeklődő átfogó képet kaphat a Bolyai-ösztöndíj, a Lendület és a Vendégkutatói program sikerességéről.”

Lovász László
az MTA Elnöke

A 2020-as beszámolóban (Elnöki beszámoló, Közgyűlési beszámoló stb.) az MTA Életpálya Monitor korábbi anyagai is felhasználásra kerültek:

- A Lendület-kutatócsoportok Web of Science és InCites adatbázisokban megjelenő publikációinak főbb jellemzői (2019)
- A Bolyai János Kutatási Ösztöndíj nyertesei körében végzett felmérés adatainak másodelemzése (2019)
- A Bolyai János Kutatási Ösztöndíj nyerteseinek életpályája és a támogatás megítélése (2017)